

اکثر تعاریف و شاخص‌های موجود در خصوص امنیت اجتماعی، حاصل تلاش علمی متفکران غربی است که بعضاً با شرایط و ویژگی‌های جامعه ایرانی هماهنگی ندارد. هدف این مقاله، تلاش برای بومی‌سازی امنیت اجتماعی و شاخص‌های آن است. این مقاله به تحلیل محتوای سخنان و نظرات آیت‌الله خامنه‌ای، از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۹۰ پرداخته و نتایج به‌دست آمده را به‌سی‌وشش نفر از نخبگان نظامی-امنیتی کشور عرضه کرده است. نتیجه این بررسی نشان می‌دهد که نه شاخص آرامش روانی، احساس امنیت، داشتن ملجأ مطمئن در برابر ظلم، محیط امن برای فعالیت، عدالت اجتماعی، حفظ هویت، امکان عبادت خداوند، آزادی و همزیستی اقوام مختلف، شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر رهبری است.

واحد کلامی

امنیت اجتماعی، آیت‌الله خامنه‌ای، احساس امنیت، هویت، عدالت اجتماعی

دوفصلنامه علمی پژوهشی نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان؛ سال دوم، شماره اول (شماره پیاپی دوم)، بهار و تابستان ۱۳۹۱ (چاپ تابستان ۹۲)

بررسی شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر «آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای»

فریبا شایگان

دانشیار دانشگاه علوم انتظامی (shayegan_fa@yahoo.com)

طرح مسئله

الگوی غالب مواجهه ما با علم جدید، مصرف بدون دخل و تصرف علوم وارداتی است. ما مسائل و مشکلات کشورمان را براساس این علوم، تجزیه و تحلیل می‌کنیم، غافل از اینکه اکثر این علوم وارداتی، به‌ویژه در زمینه علوم انسانی، وابسته به شرایط اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ایدئولوژیکی بستر تولیدکننده آن است و انطباق آن با شرایط متفاوت جامعه اسلامی ایران، نه تنها مشکلی را حل نمی‌کند، بلکه بعضاً بر مشکلات هم می‌افزاید. رهایی از این وضعیت نیاز به جهادی علمی و تلاشی همه‌جانبه در بومی‌سازی علوم و مراجعه به عالمان داخلی، که البته کم هم نیستند، هست.

این مقاله، به‌عنوان نتیجه یک تحقیق جامع در زمینه امنیت اجتماعی، گامی در همین راستا است و تلاش می‌کند تا با طرح نظرات حضرت آیت‌الله سیدعلی خامنه‌ای، به‌عنوان یکی از اندیشمندان مسلمان ایرانی، پیرامون امنیت اجتماعی، گامی در جهت بومی‌سازی این مبحث بردارد. مقاله به‌جای تأکید صرف بر نظرات غربی، به‌ویژه آراء اصحاب مکتب کپنهاگ (که با وجود یکه‌تازی در عرصه علوم امنیتی هر روز بیشتر مورد نقد قرار گرفته و عدم کارآمدی نظرات آن‌ها در سایر کشورها آشکارتر می‌شود)، بر نظر آیت‌الله خامنه‌ای متمرکز شده است. مبنای وی برای بحث از امنیت اجتماعی، اولاً تجارب علمی و عملی فراوان، ثانیاً بهره‌گیری از منابع غنی دینی و تسلط بر مباحث اسلامی، و ثالثاً آگاهی گسترده نسبت به شرایط کنونی ایران و جهان است. این مبانی، نویددهنده شکل‌گیری یک نظریه بومی در مورد امنیت اجتماعی در آراء وی است که این مقاله به‌ن خواد پرداخت. بنابراین مقاله حاضر با این هدف، به‌دنبال تدوین و تبیین علمی نظرات رهبر انقلاب در خصوص امنیت اجتماعی و پاسخ به این سؤال است که: شاخص‌های امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای، کدام‌اند؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

چنان‌که گفته شد، نظرات متفکران غربی، به‌ویژه اصحاب مکتب کپنهاگ، پارادایم غالب بر تعریف شاخص‌های امنیت اجتماعی است. اما از آنجاکه شرایط اجتماعی در کشورهای غربی به‌ویژه از حیث گروه‌های اجتماعی و پذیرش مهاجران سایر کشورها (که هر یک از این گروه‌ها مجبورند برای حفظ هویت اجتماعی خود تلاش کرده و خود حافظ امنیت اجتماع خود باشند) با ایران متفاوت است، نیاز است که برای شاخص‌سازی امنیت اجتماعی از نظرات صاحب‌نظران بومی بهره‌گیری شود. توجه به دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای،

با بهره‌گیری از شیوه‌های علمی و کسب نظر خبرگان، موجب غنی شدن علوم امنیتی و کمک به بومی‌سازی علم در این زمینه می‌شود. به‌علاوه موجب می‌شود شاخص‌هایی در اختیار محققان و مؤلفان قرار گیرد تا براساس آن، به مطالعه امنیت اجتماعی یا بررسی نظرات دیگران بپردازند.

تحقیقات پیشین

کتاب «شاخص‌های امنیت اجتماعی» تألیف و ترجمه منیژه نویدنیا (۱۳۸۸) دو بخش اصلی دارد: بخش اول به گستره امنیت اجتماعی در جامعه‌شناسی اختصاص دارد. بیشتر این بخش به بحث کلی در باب امنیت اختصاص یافته، و در یک فصل نیز بحث «امنیت اجتماعی» و نظرات تعدادی از جامعه‌شناسان مطرح شده است. بخش دوم کتاب نیز شامل ترجمه هفت مقاله ه در خصوص امنیت اجتماعی در مکتب کپنهاگ است و به موضوعاتی چون امنیتی دیدن یا ندیدن حقوق اقلیت‌ها و مطالعه موردی مطالعات امنیت اجتماعی در جوامع غربی پرداخته است. در کل این کتاب امنیت اجتماعی را مترادف با امنیت هویت‌ها و گروه‌های اجتماعی گرفته و مرجع آن را نیز گروه‌های اجتماعی تعریف کرده است (نویدنیا، ۱۳۸۸). کتاب «امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری»، عنوان تحقیقی است که اصغر افتخاری (۱۳۸۹) انجام داده و به تحلیل محتوای بیانات رهبر انقلاب از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۸۸ پرداخته است. این تحقیق نشان می‌دهد که آیت‌الله خامنه‌ای تنها در یازده مورد مستقیماً به مبحث امنیت عمومی اشاره داشته است. بر مبنای نتایج این تحقیق، شاخص‌های «بعد مادی» که از سخنان رهبر انقلاب استخراج شده، عبارت‌اند از: امنیت فضای زندگی، محیط زیست فرهنگی، فساد (رابطه میان فساد و امنیت عمومی)، اخلاق بی‌بندوباری غربی، رواج مشروبات الکلی، دروغ‌گویی، خشونت افراد علیه یکدیگر - کم‌تحملی نسبت به یکدیگر، ستم به زنان - خشونت خانوادگی، تعارض به حیثیت و آبروی مردم (غیبت، بهتان، تهمت، پرده‌داری و افشاگری)، تعرض به نوامیس مردم، ناامنی ناموسی، سرقت، شرارت و لاپالی‌گری، تخلف از مقررات زیستی، شهری، روستایی و صحرایی؛ ناامنی جاده‌ها، اعتیاد و قاچاق موادمخدر، فساد سیاسی، ناامنی مالی، فساد اقتصادی، دست‌اندازی به ثروت‌های عمومی؛ فساد اداری، رشوه خواری و دخالت و تحریکات دشمن خارجی. شاخص‌های «بعد ذهنی» امنیت عمومی نیز از نظر آیت‌الله خامنه‌ای عبارت‌اند از: «نظم اجتماعی» که متأثر از کارکردهای فرهنگی جامعه است، ایمان مذهبی مردم، اخلاق حسنه، مرزهای عقیدتی و ایمانی و ارزش‌های اجتماعی، تبعیض و

بی‌عدالتی و رابطه اخلاق و عدالت اجتماعی و امنیت عمومی، ارزش‌های خانواده و زن و ازدواج، اعتماد عمومی، وحدت کلمه و محبت به یکدیگر، همبستگی و انسجام ملی، ملکات انسانی و احساس مسؤولیت و شجاعت و صفا و صدق و نشاط و فعالیت و کار و شعور عمومی (افتخاری، ۱۳۸۹).

«امنیت از دیدگاه امام خمینی (ره) و شاخصه‌های آن»، عنوان پایان‌نامه مصطفی ملک‌محمدی (۱۳۸۶) در مقطع کارشناسی‌ارشد دانشگاه علوم انتظامی است که به روش اسنادی و با بهره‌گیری از منابع معتبر به‌ویژه کتاب «صحیفه نور» صورت گرفته است. در این پایان‌نامه، به شاخصه‌هایی چون رابطه با قوای سه‌گانه، نیروهای مسلح و مردم به‌عنوان شاخص‌های امام خمینی (ره) برای امنیت اشاره شده است (ملک‌محمدی، ۱۳۸۶).

براساس بررسی‌های انجام‌شده، تاکنون تحقیقی درخصوص شاخص‌های امنیت اجتماعی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای صورت نگرفته، و این مقاله، اولین اقدام در نوع خود محسوب می‌شود. نه تنها انجام چنین تحقیقی، به دلیل جایگاه آیت‌الله خامنه‌ای در مقام فرمانده کل قوا که استراتژی‌های کلان امنیتی کشور باید براساس دیدگاه‌های ایشان طراحی شود تازگی دارد، بلکه همچنین تاکنون شاخص‌های امنیت اجتماعی از دیدگاه هیچ‌یک از متفکران ایرانی نیز بررسی نشده و در این حوزه، صرفاً به بیان نظرات متفکران غربی اکتفا شده است. امید است که این مقاله گامی در جهت بومی‌سازی بردارد.

مبانی نظری امنیت اجتماعی

مفهوم امنیت اجتماعی^۱ برای اولین بار و به مفهوم فنی کلمه در سال ۱۹۹۳ میلادی، توسط اندیشمندانی چون باری بوزان^۲، ال ویور^۳ و لمیتر^۴ تحت عنوان مکتب کپنهاگ مطرح شد. انگیزه طرح این عبارت، امواج تهدیدآمیزی بود که «هویت گروهها» را در معرض خطر قرار داده بودند. بدین‌معنا که از یکسو با رشد فناوری‌های نوین و مجتمع‌های صنعتی، هویت بعضی گروه‌ها در هویت‌های مسلط هضم می‌شد و از سوی دیگر با گسترش مهاجرت از کشورهای فقیر و جهان سوم به کشورهای صنعتی و پیشرفته، نوعی آشفتگی و آنومی در تمایزهای هویتی پدیدار می‌شد (مانند اقامت و اشتغال سیاه‌پوستان

1 Societal Security
2 Barry Buzan
3 Ole Waever
4 Lemaiter

آفریقایی‌تبار در فرانسه یا قاچاق کارگران به کشورهای اسکانداوی. بوزان و ویور و بعضی دیگر از محققان اروپایی در سال ۱۹۹۳ میلادی با تعریف Societal Security به‌عنوان «دستورکاری جدید برای امنیت در اروپا»، پیشگامان مبحثی در مطالعات راهبردی شدند که امروزه، به موضوعی جذاب و مناقشه‌انگیز بدل شده است (مینایی، ۱۳۸۶: ۴۹).

در برخی منابع، امنیت اجتماعی به‌عنوان نوع و سطحی از احساس اطمینان خاطر که جامعه و گروه در آن نقش اساسی دارند (نصیری، ۱۳۸۶: ۵۶)، تعریف شده است. در برخی متون دیگر امنیت اجتماعی، به قابلیت حفظ الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی، با شرایط قابل قبولی از تحول مربوط است (بوزان، ۱۳۷۸: ۱۴۸). از نظر کلهر (۱۳۸۸)، امنیت اجتماعی اگر بر حوزه‌های مربوط به مسائل اجتماعی از قبیل هویت، زبان، قومیت و... تأکید کند، می‌تواند حوزه‌ای را تعریف کند که در آن، امنیت به‌مثابه یک گفتمان مثبت، معنایی ملموس‌تر داشته باشد. او معتقد است امروزه موضوعات مربوط به رفاه اجتماعی و تأمین اجتماعی از یک سو در حوزه امنیت اجتماعی قرار می‌گیرند و از سوی دیگر به‌عنوان حوزه‌ای از فعالیت‌ها و کنش‌های انسانی در سطح جامعه موردنظر هستند که با حفظ ارزش‌ها و منافع حیاتی جامعه و موضوعاتی از قبیل هویت، دین، قومیت و نژاد سر و کار پیدا می‌کنند (کلهر، ۱۳۸۸: ۶۶).

در سال ۱۹۹۳ میلادی یعنی در پایان رقابت ایدئولوژیک شرق و غرب، مرکز ثقل رقابت از ایدئولوژی به تعلقات قومی و مذهبی سرایت کرد و همزیستی اقوام مختلف و رابطه گروه‌های مذهبی، دینی و قومی با دولت به‌عنوان یک معضل مطرح شد. فعالان قومی در نقش رهبران رهایی‌بخش از یکسو و دولت‌های مرکزی که به مشارکت سیاسی شهروندان احتیاج مبرم داشتند از سوی دیگر، خواسته و ناخواسته، زمینه‌ساز تولید متون قابل توجهی پیرامون امنیت اجتماعی شدند. سطح تحلیل این مفهوم، نه دولت بود و نه یکایک شهروندان، بلکه افراد متشکل در قالب گروه که دغدغه حفظ هستی و خصایص خود را داشتند، به اصلی‌ترین موضوع امنیت اجتماعی بدل شدند و تلاش گسترده‌ای در پردازش این رهیافت بین‌رشته‌ای^۱ آغاز شد. تأکید بر این نکته همچنان ضروری است که امنیت اجتماعی به معنای Societal آن، در هر حال، خاستگاه غربی دارد، اما این خاستگاه، مانع از توجه محققان کشورهای جهان سوم به ره‌آوردهای آن

نیست (رحمانی، ۱۳۹۰: ۳).

شاخص‌های امنیت اجتماعی

اگر تعریف امنیت اجتماعی معادل فقدان تهدید هویت گروهی در نظر گرفته شود، شاخص‌های امنیت اجتماعی عبارت‌اند از: فقدان تهدید هویت جمعی، نبود تهدید ارزش‌های مشترک، تأمین نیازهای امنیتی مردم، بهبود خدمات امید به آینده، نداشتن ترس و هراس از آتیه، احساس خشنودی و رضامندی جامعه، کاهش نابرابری درآمدها و ثروت، بیکاری، ناامیدی از چشم‌انداز زندگی و ضعف واحد خانواده، به‌عنوان ابعادی از امنیت اجتماعی، امکان عضویت در گروه‌هایی مانند خانواده، حزب و سازمان که از هویت فرهنگی و ارزشی خاصی برخوردارند، وجود آزادی، امکان مشارکت سیاسی، و تأمین اشتغال (کلهر، ۱۳۸۸: ۱۵). کلهر معتقد است که اگر امنیت اجتماعی به‌معنای فضایی در نظر گرفته شود که فرد در زمان حال و آینده، تصویر روشن و امیدوارکننده‌ای از زندگی خود، خانواده و جامعه‌اش دارد، مهم‌ترین شاخص‌های آن عبارت‌اند از:

- (۱) میزان و نرخ آسیب‌های اجتماعی: مقصود، معضلاتی هستند که ریشه در کژکارکردی نهادهای مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نظام اجتماعی دارند و از سوی دیگر در قانون برای آن‌ها مجازات تعیین نشده است؛
- (۲) میزان و نرخ وقوع جرایم و بزهکاری: میزان کمی جرایم و بزهکاری در یک جامعه، نشان‌دهنده میزان امنیت عینی در آن جامعه است؛
- (۳) توان، مهارت و قدرت عمل پلیس در مقابله با جرایم و ناامنی: به هراندازه که نیروهای پلیس در سطح جامعه با تکیه بر سه اصل سرعت، دقت و صحت، بتوانند قدرت عمل خود را در مقابله با جرایم و ناهنجاری‌ها نشان دهند، زمینه برای گسترش ناامنی کاسته و فرآیند جرم در حیطه کنترلی پلیس قرار می‌گیرد و در این شرایط فضای توسعه امنیت اجتماعی فراهم می‌شود؛
- (۴) میزان و نرخ آشفته‌گی‌های اجتماعی: آشفته‌گی اجتماعی یا آنومی اجتماعی به مرحله بحرانی آسیب‌ها و جرایم اطلاق می‌شود که در این شرایط، میزان و نرخ آسیب‌ها و جرایم از یک حد طبیعی فراتر رفته و به مرحله بحرانی رسیده است؛
- (۵) هماهنگی نهادها و سازمان‌های ذیربط در حوزه کنترل آسیب‌ها و جرایم: از آنجاکه آسیب‌ها و به تبع آن جرایم در واقع در بستر کژکارکردی‌های

سازمان‌های مختلف یک نظام اجتماعی، اعم از اقتصادی، فرهنگی، قضایی، انتظامی و امنیتی به وجود آمده و گسترش پیدا می‌کند، ضرورت این هماهنگی بیش از پیش نمایان می‌شود؛

(۶) از دیگر شاخص‌های مهم و مورد استفاده برای موضوع امنیت اجتماعی، امید به آینده است. امیدواری به آینده، خود، محصول احساس امنیت از شرایط جامعه و احساس امنیت شرایط خانوادگی است. این شاخص در بررسی ارتباط امنیت و بزهکاری بسیار قابل اعتنا است (کلهر، ۱۳۸۸: ۱۴).

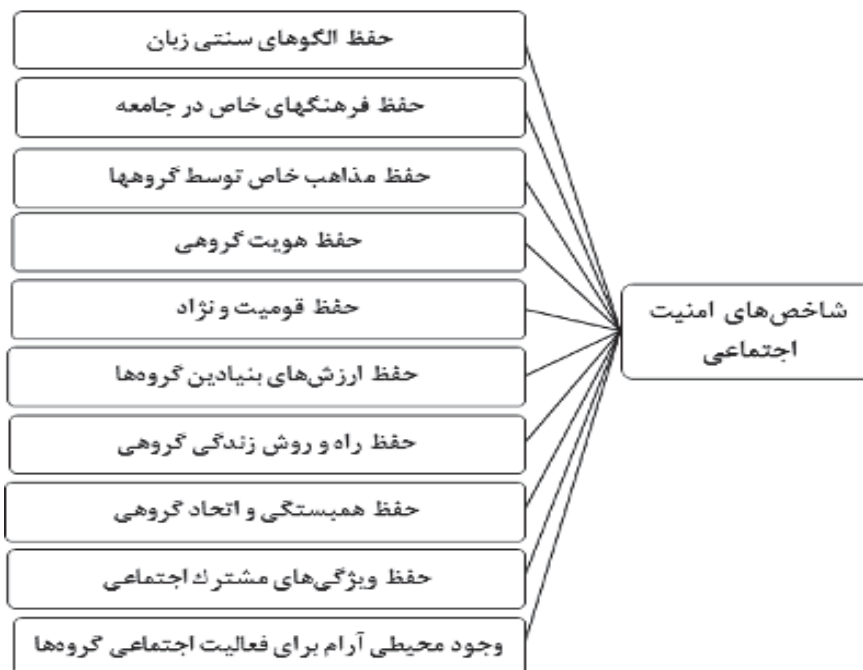
از منظر دیگری، شاخص‌های امنیت اجتماعی را می‌توان بر اساس اجازه حضور و ظهور گروه‌ها و جماعت‌های خاص و اجازه فعالیت به آن‌ها در زمینه‌های ذیل تعیین کرد:

۱. امنیت وجودی و هستی‌شناسانه گروه‌ها و جماعت‌ها؛
۲. امنیت حضوری و ظهوری گروه‌ها و جماعت‌ها؛
۳. امنیت کارکردی گروه‌ها و جماعت‌ها؛
۴. امنیت منافع حیاتی و ارزش‌های اساسی اقلیت‌ها و قومیت‌ها؛
۵. حفظ موجودیت و اختصاص امتیازات متناسب اقلیت‌ها و قومیت‌ها؛
۶. ایجاد امنیت و حفظ و توسعه آن در مناطق زیستی اقلیت‌ها و قومیت‌ها؛
۷. امنیت وجودی و هستی‌شناسانه حرکت‌های مسالمت‌آمیز و قهرآمیز؛
۸. ایجاد امنیت و حفظ و توسعه امنیت گروه‌ها و افراد حاشیه‌ای حرکت‌ها؛
۹. کنترل حرکت‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌ها؛
۱۰. ایجاد و حفظ امنیت در عین بروز حرکت‌های جمعی (امنیت مردم) (عدل، ۱۳۸۶: ۱۳-۱۴).

در جمع‌بندی کلی با مطالعه منابع علمی و تحقیقات پیشین می‌توان به‌طور خلاصه شاخص‌های امنیت اجتماعی را در نمودار زیر ارائه داد:

نمودار ۱: شاخص‌های امنیت اجتماعی در منابع علمی موجود

با توجه به مبانی نظری، ده شاخص برای وجود امنیت اجتماعی از تعاریف و نظریات گوناگون می‌توان استخراج کرد که اجمالاً در نمودار بالا آمده است. البته در تعریف امنیت اجتماعی آنچه بیش از همه مورد توجه حققان قرار گرفته، هویت اجتماعی است، لیکن در نظریات متعددی، سایر شاخص‌ها هم به‌عنوان زمینه‌ساز و بستر لازم برای امنیت اجتماعی مطرح شده‌اند که در نمودار فوق نشان داده شده است. با توجه به آنچه ذکر شد، شاخص‌های امنیت اجتماعی متعدد است و از زوایای مختلف به آن نگریسته می‌شود. مقاله حاضر با مبنا قرار دادن ترکیب شاخص‌های «امنیت اجتماعی» مستخرج از نظریات علمی، به تحلیل نظرات آیت‌الله خامنه‌ای در همین حوزه می‌پردازد تا شاخص‌های امنیت اجتماعی را از دیدگاه وی استخراج کرده و در نهایت، به بررسی وجوه اشتراک و افتراق شاخص‌های به‌دست‌آمده بپردازد.

روش تحقیق

روش تحقیق مقاله، متناسب با موضوع اصلی مقاله، روش تحقیق کیفی و از نوع

توصیفی - تبیینی است. تحقیق کیفی، مجموعه فعالیت‌هایی (مانند مشاهده، مصاحبه، قوم‌شناسی، و نظایر آن) است که هر کدام به نحوی محقق را به کسب اطلاعات دست‌اول درباره موضوع مورد تحقیق یاری می‌دهند (دلاور، ۱۳۷۶: ۲۵۸). تکنیک تجزیه و تحلیل داده‌ها در این مقاله، تحلیل محتواست، سطح تحلیل، خرد، و واحد تحلیل آن، جمله است. مراحل کار در این روش عبارت‌اند از:

۱. تعیین شاخص‌های امنیت اجتماعی براساس تعریف مفاهیم و مطالعه منابع مرتبط؛
۲. استخراج تدابیر و بیانات رهبر انقلاب در مورد امنیت اجتماعی براساس شاخص‌های تعیین‌شده؛
۳. تهیه پرسشنامه‌ای شامل شاخص‌های استخراجی در قالب مولفه، شاخص و بیانات مرتبط با موضوع از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای. پاسخگویان برای تأیید شاخص استخراجی، درجه اهمیت آن را از ۱-۵ مشخص می‌کنند و اگر شاخص انتخاب شده مورد تأییدشان نیست، شاخص جدید پیشنهادی را می‌نویسند؛
۴. استخراج پرسشنامه‌ها و تحلیل آن‌ها و در نهایت اعمال نظرات اصلاحی در شاخص‌ها؛
۵. پاسخ به سوال تحقیق

با توجه به اینکه روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت اسنادی - کتابخانه‌ای است و سپس شاخص‌های استخراجی در قالب پرسشنامه برای تأیید به خبرگان داده می‌شود، لذا جامعه آماری نیز شامل دو گروه می‌باشد:

- ۱- کلیه اسناد، مدارک، منابع مکتوب و صوتی سخنرانی‌های آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر انقلاب، از خرداد ۱۳۶۸ تا مهرماه ۱۳۹۰ است که به صورت تمام‌شمار مورد مطالعه و تحلیل محتوا قرار می‌گیرد و بیاناتی که به نحوی مرتبط با امنیت اجتماعی و شاخص‌های آن است، انتخاب و دسته‌بندی شده و مورد تحلیل قرار می‌گیرد. واحد تحلیل در این بخش، هر جمله یا پاراگرافی است که مرتبط با موضوع امنیت اجتماعی باشد؛
- ۲- پاسخگویان به پرسشنامه که شامل نخبگان (صاحب‌نظران، اساتید

و کارشناسان) مرتبط با موضوعات امنیتی و مطلع از نظرات رهبری هستند؛ از آنجا که افراد نخبه‌دارای ذکاوت، دانش، بینش و دیدگاهی وسیع هستند، و می‌توانند در حوزه سیاست‌ها، عقاید و نظرات جدید به سرعت فکر کرده و پاسخ مناسب بدهند (مارشال و راسمن، ۱۳۷۷: ۱۱۶)، از وجود آن‌ها در این تحقیق استفاده شده است. همچنین نخبگان خاص در این تحقیق مورد نظر بوده‌اند که اکثراً از مسئولین رده بالای نظام در امور امنیتی محسوب می‌شوند و در نهایت، بعد از تلاش‌های بسیار و هماهنگی‌های به عمل آمده، ۳۶ نفر از آن‌ها در خصوص نظرات استخراج‌شده رهبر انقلاب، در قالب پرسشنامه اظهار نظر کرده‌اند.

روش جمع‌آوری اطلاعات هم به دو شیوه بود: نخست، شیوه اسنادی - کتابخانه‌ای (کلیه سخنرانی‌ها که به صورت مکتوب موجود بود)، و دوم شیوه پرسشنامه که شامل شاخص‌های استخراجی از نظرات آیت‌الله خامنه‌ای در خصوص امنیت اجتماعی بود که برای تأیید و تعیین میزان اهمیت شاخص در اختیار نخبگان قرار گرفت.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در تحقیق کیفی عبارت است از: فرآیند تدوین، تنظیم، شالوده‌ریزی و بیان مفهوم یا معنی انبوهی از داده‌های جمع‌آوری‌شده. این کار فرآیندی درهم و برهم، مبهم، وقت‌گیر، مبتکرانه و فریبنده است... تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق کیفی، تلاشی است در راه ابراز نظر کلی در مورد یک موضوع (مارشال و راسمن، ۱۳۷۷: ۱۵۵). با توجه به کیفی بودن تحقیق و مکتوب بودن مطالب، تکنیک تجزیه و تحلیل داده‌ها تحلیل محتواست.

اعتبار^۱ و پایایی^۲ ابزار گردآوری اطلاعات

قابلیت اعتبار و پایایی تحقیق کیفی، متفاوت از تحقیق کمی است. در این تحقیق، توجه زیادی به استفاده از روش‌های مختلف برای بالابردن اعتبار و پایایی تحقیق شده است. از جمله، براساس آنچه لینکلن و گوبا می‌گویند (منقول در: (مارشال و راسمن، ۱۳۷۷: ۱۹۹-۱۹۶))، در جمع‌آوری اطلاعات، منابع متعدد و مرتبطی مورد مطالعه قرار گرفت و شاخص‌های مستخرج از

1 Validity

2 Reliability

سخنان رهبر انقلاب که بر مبنای نظریه‌های علمی بدست آمد، به تأیید خبرگان و صاحب‌نظران حوزه امنیت رسید.

اعتبار (روایی) در تحقیق کیفی، ناظر بر دو موضوع واقعیت و دانش است. اعتبار به صحت یک بیانیه، و به بیان دیگر به میزانی که یک روش قادر است هدف مطالعه را بسنجد، اطلاق می‌شود. در یک مطالعه کیفی، اعتبار اشاره به میزانی دارد که مشاهده محقق توانسته است پدیده مورد مطالعه یا متغیرهای مربوط به آن را انعکاس دهد (کوال، ۱۹۹۶: ۲۳۸). برای بالا بردن روایی تحقیق می‌توان مجموعه یادداشت‌ها و میزگردهای ضبط‌شده و اصل اسناد و مدارک را جهت بازبینی به مخاطبان منتقد داد تا در صورت لزوم، دیگران نیز آن‌ها را تجزیه و تحلیل کنند.

دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای در مورد امنیت اجتماعی

مروری بر نظرات آیت‌الله خامنه‌ای نشان می‌دهد که معنای «امنیت اجتماعی» از نظر وی بسیار فراگیرتر از درکی است که سایر صاحب‌نظران از این مقوله دارد: «معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود، احساس خوف و تهدید و ناامنی نکنند. این مسأله، خیلی مهم است. خداوند متعال در مقام منت گذاردن بر قریش می‌فرماید: «فلیعبدوا رب هذا البیت. الذی اطعمهم من جوع و آمنهم من خوف»؛ یعنی «امنیت دادن» را به عنوان یکی از دو نعمت، مورد تأکید قرار می‌دهد» (خامنه‌ای، ۱۳۷۳/۴/۲۹). وی عدم احساس ناامنی در محیط‌های گوناگون کار و زندگی را امنیت اجتماعی می‌داند و معنای وسیعی از آن مراد می‌کند. بر همین اساس، به تحلیل محتوای سخنانی می‌پردازیم که مرتبط با همین معناست تا شاخص‌های امنیت اجتماعی را از منظر رهبر انقلاب استخراج کنیم.

تنظیم و سازماندهی سخنان آیت‌الله خامنه‌ای در قالب مؤلفه‌ها و شاخص‌ها
در این بخش، ابتدا بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در ارتباط با امنیت اجتماعی، مهندسی می‌شود و به صورت خلاصه، در قالب شاخص‌ها و بیانات و تاریخ سخنرانی آورده می‌شود:

جدول ۱: شاخص‌های وجود امنیت اجتماعی مستخرج از متن سخنان و نظرات آیت‌الله خامنه‌ای

شاخص	متن سخنان	تاریخ سخنرانی
عدم احساس خوف، تهدید و ناامنی مردم	معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود، احساس خوف، تهدید و ناامنی نکنند.	۱۳۷۳/۴/۲۹
	اگر امنیت در جامعه نباشد و آحاد مردم دغدغه ناامنی را داشته باشند، یکی از برترین حقوق انسان‌ها پایمال شده است.	۱۳۸۶/۸/۱۶
	مهم‌ترین مشکل برای یک کشور وقتی به وجود می‌آید که در محیط کار، در محیط زندگی، در محیط تحصیل و در فضای عمومی جامعه، مردم احساس امنیت نکنند.	۱۳۷۹/۷/۱۸
	اگر محیط ناامن باشد، هیچ خواسته و خوشی‌ای برای مردم باقی نمی‌ماند.	
	مردم در نظام جمهوری اسلامی باید احساس کنند که جان و مال و فرزندان و ناموس و فکر و عقیده و سرمایه‌گذاری و فعالیت اقتصادی‌شان برخوردار از امنیت است.	۱۳۸۰/۲/۲۸
	یک جوان یا حتی میانسال - چه زن و چه مرد- آرزوی این است که در محیط امنی زندگی کند؛ همچنان که جانش باید امنیت داشته باشد، مالش باید امنیت داشته باشد، محیط کسبش باید امنیت داشته باشد، عفتش و اخلاق و فرهنگش هم باید امنیت داشته باشد.	۱۳۸۶/۲/۲
	مردم می‌خواهند جوان‌هاشان در محیط امنی باشند.	۱۳۸۸/۹/۲۲
	آحاد ملت، برای اینکه بتوانند... به عبادت خداوند با دلی آرام و خاطری جمع مشغول باشند، محتاج امنیت‌اند.	۱۳۷۳/۴/۲۹
عبادت خداوند با دلی آرام	در همه شؤون زندگی، امنیت یک ضرورت برای انسان است. در دوران عبادت، در دوران سازندگی، در دوران تجارت و در هر فعالیتی که انسان بخواهد بکند، محتاج امنیت است.	۱۳۷۶/۴/۲۵
	وقتی امنیت بود... عبادت هم هست؛ دنیا و آخرت در سایه امنیت وجود دارد.	۱۳۸۸/۴/۲۹
برگزاری انتخابات بدون درگیری	به حمد الله ملت ما از اول انقلاب تا امروز، بسیار مراسم انتخاب داشته و همه مراسم انتخاب را هم با نظم و امنیت بدون عوارضی از قبیل درگیری و دست به یقه شدن و... برگزار کرده است.	۱۳۷۷/۱۲/۷
	افتخار ما این بوده است که در امنیت و آرامش کامل، دو نفر رفیق پای صندوق رأی می‌روند؛ یکی به این آقا رأی می‌دهد، یکی به آن آقا رأی می‌دهد.	۱۳۸۴/۳/۲۵
	ما همیشه افتخار کرده‌ایم که انتخابات ایران در دوران انقلاب، در نهایت امنیت و سلامت برگزار شده است.	۱۳۸۴/۳/۲۵

۱۳۸۷/۲/۱۲	بدون امنیت، هیچ لذتی در زندگی جوامع بشری حتی پیشرفته، وجود نخواهد داشت. امنیت مایه آرامش روانی است	آرامش روانی
۱۳۷۶/۴/۲۵	بدون امنیت، نه خوراک لذتی می‌بخشد، نه خانواده انسی ایجاد می‌کند و نه شغل و درآمد فایده‌ای می‌دهد. امنیت که نبود، هیچ چیز نیست.	
۱۳۸۹/۴/۱۹	انسان‌ها برای زندگی، برای پرورش فکر، برای پیشرفت علم، برای آسایش روان، احتیاج دارند به آرامش، به محیط و فضای امن و آرام... آرامش و امنیت و سلامت و صلح، یکی از خواسته‌های اساسی بشر است.	
۱۳۷۳/۴/۲۹	آحاد ملت، برای اینکه بتوانند در محیط کسب و کار، فعالیت اجتماعی و زندگی خصوصی، کار صحیح خود را انجام دهند، محتاج امنیت‌اند.	توسعه کردن محیطی آرام برای فعالیت
۱۳۷۶/۴/۲۵	در همه شؤون زندگی، امنیت یک ضرورت برای انسان است. در دوران عبادت، در دوران سازندگی، در دوران تجارت و در هر فعالیتی که انسان بخواهد بکند، محتاج امنیت است	
۱۳۷۶/۴/۲۵	بدون امنیت، نه خوراک لذتی می‌بخشد، نه خانواده انسی ایجاد می‌کند و نه شغل و درآمد فایده‌ای می‌دهد. امنیت که نبود، هیچ چیز نیست.	
۱۳۷۹/۱/۶	اگر امنیت نباشد، فعالیت اقتصادی هم دیگر نخواهد بود... اگر امنیت نباشد، دانش و پیشرفت علمی هم نخواهد بود.	
۱۳۷۸/۶/۱۰	در هر جامعه‌ای، زمینه لازم برای پیشرفتهای مادی و معنوی، امنیت است.	
۱۳۷۸/۶/۱۰	شرط حرکت عظیم اجتماعی برای یک ملت، در درجه اول امنیت است.	
۱۳۸۸/۴/۲۹	هر هدفی را که این ملت بخواهد به آن برسد، در سایه آرامش و امنیت خواهد رسید.	
۱۳۸۸/۴/۲۹	وقتی امنیت بود، تحصیل هم هست، علم هم هست، پیشرفت هم هست، صنعت هم هست، ثروت هم هست، آسایش گوناگون هم هست.	
۱۳۷۹/۷/۱۸	در فضای امنیت است که هم تلاش علمی، هم تلاش اقتصادی، هم روحیه و نشاط و هم همه فعالیت‌های یک کشور می‌تواند به درستی برنامه‌ریزی شود و با دقت دنبال گردد و به نتایج خود برسد.	
۱۳۸۸/۹/۲۲	ما می‌خواهیم مردم زندگی‌شان، زندگی آرامی باشد؛ دانشجو بتواند درس بخواند؛ طلبه بتواند درس بخواند؛ دانشمند بتواند تحقیق خودش را بکند؛ صنعتگر، کشاورز، بازرگان، بتوانند همه کارشان را انجام بدهند. محیط دانشگاه هم باید محیط امنی باشد؛ جوانهای مردم توی این مجموعه دانشگاه جمع‌اند، مردم می‌خواهند جوان‌هایشان در محیط امنی باشند.	
۱۳۷۶/۴/۲۵	مردم وقتی می‌بینند که می‌توانند کار کنند، کسب کنند، تحصیل کنند، فرزندان‌شان در اقصی نقاط کشور از این روستا به آن روستا بروند، ببینند و درس بخوانند، در نقاط دوردست کشور کارهای سازندگی با این حجمی که امروز وجود دارد، انجام گیرد، احساس می‌کنند که امنیت هست.	
	مردم واقعیت امنیت را می‌خواهند؛ آن هم در همان پهنه گسترده؛ یعنی امنیت در محیط کار، در خانه، برای بچه‌هایشان در مدرسه، برای بچه‌هایشان در میدان فوتبال، امنیت برای جاده‌ها، روستاها، شهرها و خیابان‌ها.	

۱۳۶۸/۴/۲۳	بساط تجاوز و تعدی به حقوق مظلومان و دست‌اندازی به حیطة مشروع زندگی مردم جمع شود. همه‌کس احساس‌کند که در برابر ظلم و تعدی می‌تواند به ملجأ مطمئن پناه برد.	احساس وجود ملجأ مطمئن در برابر ظلم
۱۳۸۷/۴/۵	غایت مطلوب برای قوه قضائیه در عرصه‌عملی این است که وضع قوه‌قضائیه به آنجا برسد که هرکسی در کشور، در جامعه اسلامی احساس کرد که کسی می‌خواهد به او ظلم کند یا کسی به او ظلمی کرده است، تعدی‌ای کرده است، دلخوش باشد به اینکه به قوه‌قضائیه مراجعه می‌کنم و مشکل را برطرف می‌کنم.	
۱۳۸۷/۲/۱۴	معمولاً در کشورهای مختلف تعدد اقوام و قومیت‌ها یکی از نگرانی‌های آن‌هاست؛ در کشور مابعکس است. عشاثر ماهمیشه در طول زمان که ماسراغ داریم، جزو پشتیبانان فعال وجدی دین و دین‌داران و علمای دین و حرکت‌های دینی بوده‌اند.	
۱۳۸۷/۲/۱۵	اما عشایر گوناگون، یکدیگر را نفی نکنند؛ همه باهم برادریم.	
۱۳۸۷/۲/۱۹	شیعه‌وستی، مردم بخشهای مختلف کشور، طرف‌داران سلائق گوناگون سیاسی، هم‌ه‌باید بدانند ملت ایران با وجود این تنوعی که در مذهب و در قومیت و در ادواق و سلائق دارد، یک ملت است؛ یکپارچه است؛ ید واحد است.	
۱۳۷۵/۶/۲۷	ترک و فارس و کرد و عرب و بقیه اقوام ایرانی، افتخار می‌کنند که فرزند ایران اسلامی هستند که پرچم اسلام را در دنیا بر افراشته است.	
۱۳۸۸/۲/۲۶	هم مردم کرد این منطقه، هم مردم فارس یا ترک یا بلوچ یا سایر اقوام ایرانی در مناطق دیگر به وضوح احساس کنند که همه، اندام‌های یک پیکره عظیم و پرشکوهی هستند به نام پیکره ملت ایران. و این به حمد الله حاصل است.	
۱۳۸۸/۲/۲۸	برادران مسلمان وحدت اسلامی را بر افتراق مذاهب شیعه و سنی ترجیح دهند.	
۱۳۸۸/۲/۲۸	وحدت اقوام ایرانی، وحدت مذاهب اسلامی، وحدت جریانهای گوناگون سیاسی، تضمین‌کننده ابهت کشور است.	وحدت اقوام مختلف
۱۳۸۸/۲/۲۸	آنجایی که اکثریت با برادران اهل سنت است، این توصیه ما بود. اینجا هم که اکثریت با برادران شیعه است، باز این، توصیه ماست: با یکدیگر برادر باشید، با یکدیگر همراه و هم‌دست باشید، به یکدیگر کمک کنید.	
۱۳۷۵/۶/۲۷	همه گروه‌ها و اقوام ایرانی، دست در دست یکدیگر زندگی می‌کنند.	
۱۳۸۸/۲/۲۶	من این را عرض بکنم: اقوام ایرانی یک فرصت‌اند.	
۱۳۸۸/۲/۲۶	اگر اقوام ایرانی را در میدان رقابت مسابقه‌آمیز به سمت خیرات ببندازیم، بسیار کار خوب و درستی انجام گرفته است.	
۱۳۸۸/۲/۲۲	نظام اسلامی تنوع اقوام را در کشور بزرگ و سرفرازمان یک فرصت می‌داند.	
۱۳۸۸/۲/۲۲	بین نژادهای مختلف و زبانهای مختلف- و لو از ملت‌های گوناگون- تفاوتی نیست، چه برسد به اقوام مختلف در میان یک ملت. نگاه اسلام این است و نگاه نظام اسلامی هم این است.	
۱۳۸۸/۲/۲۲	ما به منطقه کردی- استان کردستان- و مناطق اقوام دیگر، با نگاه اسلامی نگاه می‌کنیم؛ نگاه اسلامی، برادری و اتحاد و همدلی و صمیمیت است؛ هرکسی که با این نگاه مخالفت کند و شیوه دیگری را انتخاب بکند، برخلاف سیاست نظام اسلامی رفتار کرده است.	
۱۳۸۸/۲/۲۴	ما بارها تکرار کردیم که تنوع اقوام را ما برای کشورمان یک فرصت به حساب می‌آوریم، این یک حقیقت است. حقیقتاً برای ما تنوع اقوام یک فرصت است.	

۱۳۷۸/۶/۱۰	بنده طرفدار فکر آزاد، قلم آزاد، بیان آزاد و معارف منتشرشده گونه‌گون در این کشورم؛ اعتقاد من این است. من می‌گویم بایستی افکار و آراء و سلايق مختلف در کشور، به صورت صحيح و درست مطرح شود.	آزادی
۱۳۷۵/۶/۲۷	بنده طرفدار فکر آزاد، قلم آزاد، بیان آزاد و معارف منتشرشده گونه‌گون در این کشورم؛ اعتقاد من این است. من می‌گویم بایستی افکار و آراء و سلايق مختلف در کشور، به صورت صحيح و درست مطرح شود.	وحدت بیرون طلب مختلف
۱۳۷۵/۶/۲۷	در این استان (ارومیه)، تعدادی از هم میهنان ایرانی ما، از آشوری و ارمنی و مسیحیان کاتولیک و پروتستان، حضور دارند؛ آن روز هم بودند. مسلمانان هم با آنها دوستانه، آنها هم با مسلمانان برادرانه و دوستانه رفتار می‌کردند.	وحدت بیرون طلب مختلف
۱۳۸۸/۲/۲۲	همه‌باید توجه کنیم، این عزت‌ملی را باید حفظ کنیم. عزت ملی فقط با زبان و با ادعا و با شعار حفظ نمی‌شود؛ امروز اگر ملت ایران عزیز است و در سیاست‌های بزرگ جهانی دارای نفوذ است، علتش در ایمان او، و در عمل و ابتکار او، و در اقدام شجاعانه او، و در وحدت و یکپارچگی اوست. هر کدام از این عوامل را که از دست بدهیم عزت ما دچار تهدید می‌شود.	حفظ هویت
۱۳۸۸/۲/۲۹	سنی و شیعه هر کدام مراسم مذهبی خودشان راه آداب خودشان راه عادات خودشان راه و وظائف دینی خودشان را انجام می‌دهند و باید بدهند.	
۱۳۸۵/۸/۱۸	ریشه‌ها و اصالت‌ها را حفظ کنیم و شالوده‌شکنی نکنیم؛ هویت ملی را به شدت مورد ملاحظه قرار دهیم و ارج بنهیم. هویت جمعی یک ملت، جزو آن چیزهایی است که در تحولات باید دست نخورد. در کنار هویت ملی، پویایی، نشاط، برخورداری از آزادی تحرک و روح رقابت در میان جمع خود را باید به شدت ارج بنهیم و به آن اهمیت بدهیم.	
۱۳۸۸/۳/۲۶	من احساس می‌کنم امروز همه تکلیف داریم از هویت جمعی این کشور و این ملت دفاع کنیم. یک مجموعه عظیم مردمی است، با این بار امانت سنگینی که بر دوش گرفته، با این حرکت عظیم و شجاعانه‌ای که در طول این سی سال این ملت انجام داده، این را نگذارید شقه شقه بشود، نگذارید افراد در مقابل هم قرار بگیرند.	
۱۳۸۵/۸/۱۸	هویت ملی هر ملت، مجموعه فرهنگ‌ها و باورها و خواسته‌ها و آرزوها و رفتارهای اوست. یک ملت مذهبی، یک ملت موحد، یک ملت مؤمن و یک ملت معتقد به پاکان درگاه الهی و اهل بیت پیغمبر است؛ این جزو فرهنگ و هویتشان است؛ هویت ملی که می‌گوییم، شامل همه این‌ها هست؛ این‌ها را حفظ کنیم.	
۱۳۸۵/۱۰/۲۵	مسئله این نیست که شیعه یا سنی، عقاید یکدیگر را قبول کنند؛ نه، هر کسی عقیده خودش را دارد، هر کسی تابع استدلال است و به هر عقیده‌ای رسید، درست است.	
۱۳۶۸/۵/۱۲	در مسائل داخلی هم تأمین عدالت اجتماعی و امنیت عمومی و رعایت طبقات ضعیف و محروم یک رکن اصلی است.	
۱۳۷۹/۱/۶	اگر امنیت نباشد، عدالت اجتماعی هم نخواهد بود.	

چنانچه جدول بالا نشان می‌دهد، این بیانات در قالب یازده شاخص پیشنهادی (عدم احساس خوف، تهدید و ناامنی مردم، عبادت خداوند با دلی آرام، آرامش روانی، برگزاری انتخابات بدون درگیری، احساس وجود ملجأ مطمئن در برابر ظلم، وجود عدالت اجتماعی، وحدت پیروان مذاهب مختلف، حفظ هویت، فراهم کردن محیطی آرام برای فعالیت، آزادی، وحدت اقوام مختلف) برای گرفتن نظر خبرگان ارائه شده است.

با اعمال نظرات نخبگان، دو شاخص (برگزاری انتخابات بدون درگیری و نیز شاخص وحدت پیروان مذاهب مختلف به دلیل مخالفت یک سوم پاسخگویان با آن شاخص‌ها) حذف شدند و اصلاحاتی هم در عنوان شاخص‌ها به وجود آمد که از جمله، شاخص عدم احساس خوف، تهدید و ناامنی به «احساس امنیت» تغییر یافت و در نهایت نه شاخص اصلاح‌شده، مورد تأیید نخبگان قرار گرفت. نظرات نخبگان در جدول ذیل آمده است:

جدول ۲: نظر پاسخگویان در مورد شاخص وجود امنیت اجتماعی به ترتیب میانگین میزان اهمیت آن‌ها

میانگین میزان اهمیت	شاخص		متن سخنان آیت‌الله خامنه‌ای
	بله	خیر	
۴/۸	۲۸	۷	احساس امنیت
۴/۸	۲۹	۶	
۴/۶	۲۹	۶	
۴/۶	۳۰	۵	
۴/۴	۲۹	۶	
۴/۲	۲۷	۸	
۴/۲	۲۸	۷	
۴/۲	۲۷	۸	
۴/۲	۲۴	۱۰	
۳/۹	۲۵	۸	

مردم در نظام جمهوری اسلامی باید احساس کنند که جان و مال و فرزندان و ناموس و فکر و عقیده و سرمایه گذاری و فعالیت اقتصادی‌شان برخوردار از امنیت است.

مهم‌ترین مشکل برای یک کشور وقتی به وجود می‌آید که در محیط کار، در محیط زندگی، در محیط تحصیل و در فضای عمومی جامعه، مردم احساس امنیت نکنند.

یک جوان یا حتی میانسال - چه زن و چه مرد- آرزوی این است که در محیط امنی زندگی کند؛ همچنان‌که جانش باید امنیت داشته‌باشد، مالش باید امنیت داشته‌باشد، محیط کسبش باید امنیت داشته باشد، عفتش و اخلاق و فرهنگش هم باید امنیت داشته باشد.

معنای امنیت اجتماعی این است که مردم در محیط کار و زندگی خود، احساس خوف، تهدید و ناامنی نکنند.

اگر امنیت در جامعه نباشد و آحاد مردم دغدغه ناامنی را داشته باشند، یکی از برترین حقوق انسان‌ها پایمال شده است.

اگر محیط ناامن باشد، هیچ خواسته و خوشی‌ای برای مردم باقی نمی‌ماند.

مردم می‌خواهند جوان‌هاشان در محیط امنی باشند.

وقتی امنیت بود... عبادت هم هست؛ دنیا و آخرت در سایه امنیت وجود دارد.

در همه شؤون زندگی، امنیت یک ضرورت برای انسان است. در دوران عبادت، در دوران سازندگی، در دوران تجارت و در هر فعالیتی که انسان بخواهد بکند، محتاج امنیت است.

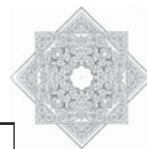
آحاد ملت، برای اینکه بتوانند... به‌عبادت خداوند با دلی آرام و خاطری جمع مشغول باشند، محتاج امنیت‌اند.

۴/۸	۲۸	۷	آرامش روانی	انسان‌ها برای زندگی، برای پرورش فکر، برای پیشرفت علم، برای آسایش روان، احتیاج دارند به آرامش، به محیط و فضای امن و آرام... آرامش و امنیت و سلامت و صلح، یکی از خواسته‌های اساسی بشر است.
۴/۷	۲۸	۶		امنیت در زندگی مردم نقش بسیار مهمی را داراست؛ زیرا مردم باید بتوانند در سایه آن با آرامش و آسودگی خاطر به کسب و کار و فعالیت اجتماعی و انجام امور زندگی خصوصی خویش اهتمام ورزند.
۴/۴	۲۷	۸		بدون امنیت، نه خوراک لذتی می‌بخشد، نه خانواده انسی ایجاد می‌کند و نه شغل و درآمد فایده‌ای می‌دهد. امنیت که نبود، هیچ چیز نیست.
۴/۴	۳۱	۴		بدون امنیت، هیچ لذتی در زندگی جوامع بشری حتی پیشرفته، وجود نخواهد داشت. امنیت مایه آرامش روانی است.
۴/۶	۲۶	۷	احساس وجود ملجا مظلومین در برابر ظلم	بساط تجاوز و تعدی به حقوق مظلومان و دست‌اندازی به حیطه مشروع زندگی مردم جمع شود. همه‌کس احساس کند که در برابر ظلم و تعدی می‌تواند به ملجا مظلومین پناه برد.
۴/۴	۲۴	۱۰		غایت مطلوب برای قوه قضائیه در عرصه عملی این است که وضع قوه قضائیه به آنجا برسد که هر کسی در کشور، در جامعه اسلامی احساس کرد که کسی می‌خواهد به او ظلم کند یا کسی به او ظلمی کرده است، تعدی‌ای کرده است، دلخوش باشد به اینکه به قوه قضائیه مراجعه می‌کنم و مشکل را برطرف می‌کنم.
۴/۴	۲۶	۷		در مسائل داخلی هم تأمین عدالت اجتماعی و امنیت عمومی و رعایت طبقات ضعیف و محروم یک رکن اصلی است.
۴/۲	۲۸	۴		اگر امنیت نباشد، عدالت اجتماعی هم نخواهد بود.
۴/۶	۲۸	۶	اعتراف و توبه	هویت ملی هرملت، مجموعه فرهنگ‌ها و باورها و خواسته‌ها و آرزوها و رفتارهای اوست. یک ملت مذهبی، موحد، مؤمن و معتقد به پاکان درگاه الهی و اهل بیت پیغمبر است؛ این جزو فرهنگ و هویتشان است؛ هویت ملی که می‌گوییم، شامل همه این‌ها هست؛ این‌ها را حفظ کنیم.
۴/۴	۲۵	۹		ریشه‌ها و اصالت‌ها را حفظ کنیم و شالوده‌شکنی نکنیم؛ هویت ملی را به شدت مورد ملاحظه قرار دهیم و ارج بنهیم. هویت جمعی یک ملت، جزو آن چیزهایی است که در تحولات باید دست نخورد. در کنار هویت ملی، پویایی، نشاط، برخورداری از آزادی تحرک و روح رقابت در میان جمع خود را باید به شدت ارج بنهیم و به آن اهمیت بدهیم.
۴/۲	۲۰	۴		همه باید توجه کنیم، این عزت ملی را باید حفظ کنیم. عزت ملی فقط با زبان و با ادعا و با شعار حفظ نمی‌شود؛ امروز اگر ملت ایران عزیز است و در سیاست‌های بزرگ جهانی دارای نفوذ است، علتش در ایمان او، و در عمل و ابتکار او، و در اقدام شجاعانه او، و در وحدت و یکپارچگی اوست. هر کدام از این عوامل را که از دست بدهیم عزت ما دچار تهدید می‌شود.
۴/۲	۲۲	۹		من احساس می‌کنم امروز همه تکلیف داریم از هویت جمعی این کشور و این ملت دفاع کنیم. یک مجموعه عظیم مردمی است، با این بار امانت سنگینی که بر دوش گرفته، با این حرکت عظیم و شجاعانه‌ای که در طول این سی سال این ملت انجام داده، این را نگذارید شقه شقه بشود، نگذارید افراد در مقابل هم قرار بگیرند.
۴/۱	۲۵	۹		سنی و شیعه هر کدام مراسم مذهبی خودشان را، آداب خودشان را، عادات خودشان را، وظائف دینی خودشان را انجام می‌دهند و باید بدهند.
۴/۱	۲۱	۱۱		مسئله این نیست که شیعه یا سنی، عقاید یکدیگر را قبول کنند؛ نه، هر کسی عقیده خودش را دارد، هر کسی تابع استدلال است و به هر عقیده‌ای رسید، درست است.

۴/۶	۲۷	۶	محیط امن برای فعالیت	مردم واقعیت امنیت را می‌خواهند؛ آن هم در همان پهنه گسترده؛ یعنی امنیت در محیط کار، در خانه، برای بچه‌هایشان در مدرسه، برای بچه‌هایشان در میدان فوتبال، امنیت برای جاده‌ها، روستاها، شهرها و خیابان‌ها.
۴/۵	۲۸	۶		در فضای امنیت است که هم تلاش علمی، هم تلاش اقتصادی، هم روحیه و نشاط و هم همه‌فعالیت‌های یک کشور می‌تواند به درستی برنامه‌ریزی شود و با دقت دنبال گردد و به نتایج خود برسد.
۴/۵	۲۸	۶		ما می‌خواهیم مردم زندگی‌شان، زندگی آرامی باشد؛ دانشجو بتواند درس بخواند؛ طلبه بتواند درس بخواند؛ دانشمند بتواند تحقیق خودش را بکند؛ صنعتگر، کشاورز، بازرگان، بتوانند همه کارشان را انجام بدهند. محیط دانشگاه هم باید محیط امنی باشد؛ جوان‌های مردم توی این مجموعه دانشگاه جمع‌اند، مردم می‌خواهند جوان‌هاشان در محیط امنی باشند.
۴/۵	۲۷	۷		مردم وقتی می‌بینند که می‌توانند کارکنند، کسب‌کنند، تحصیل کنند، فرزندان‌شان در اقصی نقاط کشور از این روستا به آن روستا بروند، ببینند و درس بخوانند، در نقاط دوردست کشور کارهای سازندگی با این حجمی که امروز وجود دارد، انجام گیرد، احساس می‌کنند که امنیت هست.
۴/۴	۲۶	۸		اگر امنیت نباشد، فعالیت اقتصادی هم دیگر نخواهد بود.... اگر امنیت نباشد، دانش و پیشرفت علمی هم نخواهد بود.
۴/۴	۲۸	۶		در هر جامعه‌ای، زمینه لازم برای پیشرفت‌های مادی و معنوی، امنیت است.
۴/۴	۲۹	۵		آحاد ملت، برای اینکه بتوانند در محیط کسب و کار، فعالیت اجتماعی و زندگی خصوصی، کار صحیح خود را انجام دهند، محتاج امنیت‌اند.
۴/۴	۲۹	۴		هر هدفی را که این ملت بخواهد به آن برسد، در سایه آرامش و امنیت خواهد رسید.
۴/۴	۲۸	۶		وقتی امنیت بود، تحصیل هم هست، علم هم هست، پیشرفت هم هست، صنعت هم هست، ثروت هم هست، آسایش گوناگون هم هست.
۴/۴	۲۷	۵		در همه شؤون زندگی، امنیت یک ضرورت برای انسان است. در دوران عبادت، در دوران سازندگی، در دوران تجارت و در هر فعالیتی که انسان بخواهد بکند، محتاج امنیت است.
۴/۴	۲۷	۵	بدون امنیت، نه خوراک لذتی می‌بخشد، نه خانواده انسی ایجاد می‌کند و نه شغل و درآمد فایده‌ای می‌دهد. امنیت که نبود، هیچ چیز نیست.	
۴/۳	۲۹	۷	شرط حرکت عظیم اجتماعی برای یک ملت، در درجه اول امنیت است.	
۴/۲	۲۸	۴	امنیت در زندگی مردم نقش بسیار مهمی را داراست؛ زیرا مردم باید بتوانند در سایه آن با آرامش و آسودگی خاطر به کسب و کار و فعالیت اجتماعی و انجام امور زندگی خصوصی خویش اهتمام ورزند.	
۴	۲۳	۹	آزادی	بنده طرف‌دار فکر آزاد، قلم آزاد، بیان آزاد و معارف منتشرشده گونه‌گون در این کشورم؛ اعتقاد من این است. من می‌گویم بایستی افکار و آراء و سلايق مختلف در کشور، به صورت صحیح و درست مطرح شود.

۴/۲	۲۷	۶	ما به منطقه کردی- استان کردستان- و مناطق اقوام دیگر، با نگاه اسلامی نگاه می‌کنیم؛ نگاه اسلامی، برادری و اتحاد و همدلی و صمیمیت است؛ هر کسی که با این نگاه مخالفت کند و شیوه دیگری را انتخاب بکند، برخلاف سیاست نظام اسلامی رفتار کرده است.
۴/۲	۲۴	۸	ما بارها تکرار کردیم که تنوع اقوام را ما برای کشورمان یک فرصت به حساب می‌آوریم، این یک حقیقت است. حقیقتاً برای ما تنوع اقوام یک فرصت است.
۴/۱	۲۵	۷	بین نژادهای مختلف و زبانهای مختلف- و لو از ملت‌های گوناگون- تفاوتی نیست، چه برسد به اقوام مختلف در میان یک ملت. نگاه اسلام این است و نگاه نظام اسلامی هم این است.
۴/۱	۲۴	۹	نظام اسلامی تنوع اقوام را در کشور بزرگ و سرفرازمان یک فرصت می‌داند.
۴/۱	۲۸	۷	معمولاً در کشورهای مختلف تعدد اقوام و قومیت‌ها یکی از نگرانی‌های آن‌هاست؛ در کشور ما به عکس است. عشائر ما همیشه در طول زمان که ماسراغ داریم، جزو پشتیبانان فعال وجدی دین و دین‌داران و علمای دین و حرکت‌های دینی بوده‌اند.
۴	۲۹	۶	ترک و فارس و کرد و عرب و بقیه اقوام ایرانی، افتخار می‌کنند که فرزند ایران اسلامی هستند که پرچم اسلام را در دنیا برافراشته است.
۳/۹	۲۸	۶	هم مردم کرد این منطقه، هم مردم فارس یا ترک یا بلوچ یا سایر اقوام ایرانی در مناطق دیگر به وضوح احساس کنند که همه، اندام‌های یک پیکره عظیم و پرشکوهی هستند به نام پیکره ملت ایران و این به حمدالله حاصل است.
۳/۹	۲۶	۸	برادران مسلمان وحدت اسلامی را بر افتراق مذاهب شیعه و سنی ترجیح دهند.
۳/۹	۲۷	۷	وحدت اقوام ایرانی، وحدت مذاهب اسلامی، وحدت جریانهای گوناگون سیاسی، تضمین‌کننده ابهت کشور است.
۳/۹	۲۵	۸	آنجایی که اکثریت با برادران اهل سنت است، این توصیه ما بود. اینجا هم که اکثریت با برادران شیعه است، باز این، توصیه ماست: با یکدیگر برادر باشید، با یکدیگر همراه و هم‌دست باشید، به یکدیگر کمک کنید.
۳/۸	۲۵	۱۰	اگر اقوام ایرانی را در میدان رقابت مسابقه‌آمیز به سمت خیرات بیندازیم، بسیار کار خوب و درستی انجام گرفته است.
۳/۸	۳۱	۴	شیعه و سنی، مردم بخش‌های مختلف کشور، طرفداران سلائق گوناگون سیاسی، همه باید بدانند ملت ایران با وجود این تنوعی که در مذهب و در قومیت و در ادواق و سلائق دارد، یک‌ملت است؛ یکپارچه است؛ یداوحد است.
۳/۶	۲۸	۶	همه گروه‌ها و اقوام ایرانی، دست در دست یکدیگر زندگی می‌کنند.

و کدی ز: اوج و کدی

چنانچه جدول بالا نشان می‌دهد از یازده شاخص پیشنهادی، نه شاخص اصلاح شده مورد تأیید نخبگان قرار گرفت.

از آنجاکه در تعاریف علمی، امنیت اجتماعی مترادف با امکان حفظ هویت گروه‌ها و اقوام مختلف در یک جامعه است، در این تحقیق هم با استناد به بیانات آیت‌الله خامنه‌ای، می‌توان هویت اجتماعی را به عنوان شاخصی برای امنیت اجتماعی مطرح کرد. در سخنان وی، به‌طور مکرر، حفظ هویت ملی، جمعی، دینی، قومی را البته با تأکید فراوان بر هویت ملی و جمعی مطرح شده است.

تأمین محیطی امن برای فعالیت همه گروه‌ها و اقشار در سیزده جمله از آیت‌الله خامنه‌ای آورده شده که یکی از شاخص‌های مهم امنیت اجتماعی است و بدون امنیت، محیط زندگی و کار و فعالیت، هیچ پیشرفت، توسعه و تلاش به ثمر نمی‌رسد. آزادی هم از دیگر شاخص‌های مورد تأکید مبانی علمی در زمینه امنیت اجتماعی است که در سخنان آیت‌الله خامنه‌ای آمده است. وی به آزادی فکر و قلم و بیان و سلائیق مختلف به صورت صحیح و درست معتقد است.

وحدت اقوام مختلف و عدم دشمنی آن‌ها بر علیه یکدیگر و همکاری آنها با هم از شاخص‌های بارز علمی امنیت اجتماعی است که در بیانات مکرر آیت‌الله خامنه‌ای مورد توجه قرار گرفته است، و ضمن فرصت دانستن حضور اقوام مختلف در ایران، آن‌ها را به همکاری، رقابت به سمت خیرات و کارهای خوب و وحدت زیر پرچم اسلام دعوت نموده است.

در جمع‌بندی نهایی، نظر پاسخگویان در مورد شاخص‌های امنیت اجتماعی از دیدگاه رهبر انقلاب، به ترتیب میانگین میانگین‌های میزان اهمیت به شرح جدول زیر است:

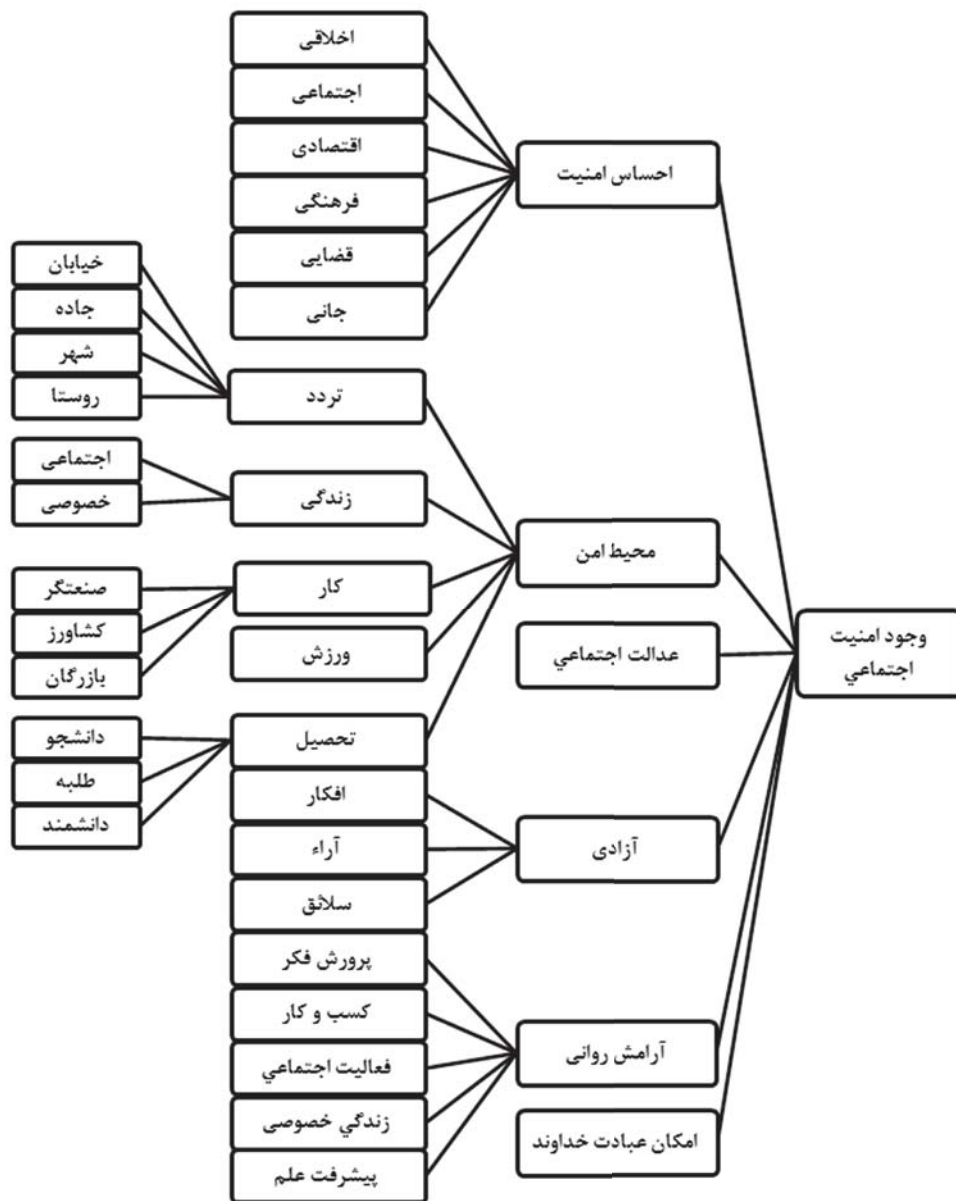

جدول ۳: میانگین میانگین‌های میزان اهمیت شاخص‌های امنیت اجتماعی

ردیف	شاخص	میانگین
۱	آرامش روانی	۴/۶
۲	احساس امنیت	۴/۵
۳	احساس وجود ملجأ مطمئن در برابر ظلم	۴/۵
۴	محیط امن برای فعالیت	۴/۴
۵	وجود عدالت اجتماعی	۴/۳
۶	حفظ هویت	۴/۳
۷	امکان عبادت خداوند	۴/۱
۸	آزادی	۴
۹	همزیستی اقوام مختلف	۳/۹

نمودار ۳: شاخص‌های امنیت اجتماعی از دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای

بحث و نتیجه‌گیری

طبق تعریفی که آیت‌الله خامنه‌ای از امنیت اجتماعی ارائه می‌دهد و آن را عدم احساس خوف، تهدید و ناامنی توسط مردم در محیط کار و زندگی خود می‌داند، می‌توان گفت که تعریف امنیت اجتماعی از دیدگاه ایشان متفاوت از تعاریف متداول در دیدگاه مکتب کپنهاگ (که آن را امنیت گروه‌های اجتماعی و هویت آن‌ها می‌داند) است و معنایی بسیار وسیع‌تر دارد. بنابراین از آنجا که این تحقیق بر دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای تأکید داشته، تعریف ایشان را مبنای انتخاب شاخص‌های امنیت اجتماعی قرار داده و ضمن استخراج شاخص‌های مطرح شده در بیانات و سخنرانی‌های متعدد، انتخاب شاخص‌ها توسط محقق را به تأیید خبرگان علمی - امنیتی رساند و در نتیجه نه شاخص مورد تأیید قرار گرفت که می‌تواند مبنای کار علمی سایر محققین قرار گیرد. در این مقاله، با تأکید بر نظرات آیت‌الله خامنه‌ای پیرامون امنیت اجتماعی به‌عنوان مصداقی از پروژه بومی‌سازی در این حوزه، نتایج زیر حاصل شد:

ورود واژه امنیت اجتماعی به ادبیات علمی و امنیتی ایران، کمتر از دو دهه عمر دارد. زمینه‌پیدایی این مفهوم، حفظ هویت اجتماعی گروه‌ها و ارتقای توانمندی گروه‌ها برای حفظ هویت و ارزش‌های بنیادی خود، در کشورهای غربی مهاجرپذیر است که عمدتاً از گروه‌ها و ملیت‌ها و اقلیت‌های مختلف تشکیل شده و هرکدام به فکر حفظ هویت خود و حمله به ارزش‌ها و هویت قومی و اجتماعی سایر گروه‌ها هستند. بعضاً نظریه‌پردازان غربی هم اذعان دارند که این امر دغدغه کشورهای جهان سوم نیست. در ایران، امنیت اجتماعی به مفهوم غربی آن مورد بررسی و نقد فراوان قرار گرفته است، لیکن کار علمی قوی در زمینه حدود تمایزبخش این مفهوم در ایران و در میان اندیشمندان غربی صورت نگرفته است. این تحقیق تلاش فراوانی در نشان دادن بخشی از این تمایز با تکیه بر نظرات آیت‌الله خامنه‌ای داشت.

مفهوم امنیت اجتماعی در سخنان آیت‌الله خامنه‌ای به صورت پراکنده مطرح شده اسن که در این مقاله، ساماندهی شده و در قالب علمی با بیان شاخص‌ها، مهندسی شد. مقاله نشان داد که آیت‌الله خامنه‌ای برخلاف نظریات رایج علمی که امنیت اجتماعی را شناسایی، حفظ و ارتقای هویت و ارزش‌های بنیادین گروه‌های اجتماعی می‌دانند، امنیت اجتماعی را عدم احساس خوف، تهدید و ناامنی مردم در محیط کار و زندگی دانسته و مرجع آن را آحاد مردم با هر گرایش و سلیقه‌ای، حاکمیت و نهادهای اجتماعی می‌داند. وی مباحث امنیتی را حاصل تلاش سیستمی و منسجمی می‌بیند که اولاً انواع متعددی دارد و باید

به همگی آن‌ها توجه داشت، هم‌چنان که خود شانزده نوع امنیت را ذکر می‌کند: امنیت نظامی، انتظامی، اخلاقی، فرهنگی، اجتماعی، قضائی، ملی، داخلی، عقیدتی، فکری، اقتصادی، عمومی، سیاسی، شهروندی، آبرویی، سرمایه‌گذاری که البته ممکن است بعضاً از نظر حیطة وظایف و تعاریف همپوشانی داشته باشند، اما واجد تمایزاتی نیز هستند. به‌علاوه، آیت‌الله خامنه‌ای، تولید و حفظ امنیت را وظیفه یک دستگاه یا سازمان نمی‌داند، بلکه آن را برآیند فعالیت مشترک تمام سیستم‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی دانسته و لذا برای تأمین آن، تمام دستگاه‌ها و سازمان‌ها و حتی افراد خانواده‌ها نیز باید دخیل باشند، احساس تکلیف کرده و نقش خود را شناخته و به آن عمل کنند. این در حالی است که نظریات غربی، در وهله اول، حاکمیت را در مسئول تأمین امنیت اجتماعی گروه‌ها دانسته و بعد از آن نیز خود گروه‌ها را در حفظ هویتشان مقابل سایر گروه‌ها مسئول می‌داند.

آیت‌الله خامنه‌ای، امنیت اجتماعی را شامل امنیت تمام محیط‌های اجتماعی اعم از شهر و روستا و مرز و جاده و دانشگاه و محل کسب‌وکار و خیابان و نظایر آن دانسته و معتقد است که تمام مردم با هر مذهب، سلیقه، دین، زبان، قومیت و گرایش سیاسی، مشمول امنیت اجتماعی هستند و فقط مجرمین و ناامن‌کنندگان جامعه، از این شمول خارج‌اند. وی احترام به صاحبان مذاهب و ادیان مختلف به‌ویژه شیعه و سنی را توصیه کرده، و در عین حال، هرکدام را به حفظ ارزش‌های دینی خود تشویق نموده و از آن‌ها می‌خواهد که با همکاری، وحدت و همزیستی مسالمت‌آمیز، در کنار یکدیگر زندگی کنند و رقابت بر سر خیرات و نیکوکاری‌ها داشته باشند. این در حالی است که در آرای متفکران غربی، همکاری و وحدت این‌گونه گروه‌ها نه تنها اصلاً توصیه نمی‌شود، بلکه باید هر گروه به فکر دفاع از هویت خود در مقابل تهاجم سایر هویت‌ها باشد و هرکدام از گروه‌ها و اقلیت‌ها در فکر ادغام سایر هویت‌ها در هویت خود هستند.

منابع و مأخذ:

۱. افتخاری، اصغر (۱۳۸۹)، امنیت عمومی در اندیشه و بیانات مقام معظم رهبری، فصلنامه دانش انتظامی، سال دوازدهم، شماره دوم، صفحات ۴۸-۲۰، تهران: دانشگاه علوم انتظامی؛
۲. بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولت‌ها و هراس، مترجم: پژوهشگران پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی؛
۳. دلاور، علی (۱۳۷۶)، مبانی نظری و علمی پژوهش در علوم انسانی واجتماعی، تهران: انتشارات رشد؛
۴. عدل، سیدمحسن (۱۳۸۶)، نقش زنان و امنیت اجتماعی، ارائه شده: در همایش پلیس زن و امنیت عمومی (۱۳۸۶)، تهران: دانشگاه علوم انتظامی؛
۵. کلهر، سینا (۱۳۸۸) راهبردهای امنیت اجتماعی، برگرفته از سایت باشگاه اندیشه (دسترسی در مورخه ۲۳ مهر ۱۳۹۲) (<http://www.bashgah.net/fa/content/show/37185>))، تهران: کانون اندیشه جوان؛
۶. کلهر، رضا (۱۳۸۸)، درآمدی بر امنیت انتظامی، تهران: سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا؛
۷. مارشال، کترین و گرچن راسمن (۱۳۷۷)، روش تحقیق کیفی، ترجمه: علی پارسائیان و سیدمحمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی؛
۸. ملک محمدی، مصطفی (۱۳۸۶)، امنیت از دیدگاه امام خمینی (ره) و شاخصه‌های آن، پروژه تخصصی دوره تحصیلی دافوس کوتاه‌مدت، محل نگهداری: دانشگاه علوم انتظامی، دانشکده فرماندهی و ستاد؛
۹. مینایی، محمدعلی (۱۳۸۶)، معرفی طرح جامع «مطالعات امنیت اجتماعی»، ماهنامه پژوهشگران، خرداد و تیر، شماره ۱۲ و ۱۳، تهران: پژوهشگاه مطالعات فرهنگی و علوم انسانی؛
۱۰. نصیری، قدیر (۱۳۸۶)، امنیت اجتماعی، مفاهیم، مؤلفه‌ها و نظریه‌ها، تهران: مرکز مطالعات جامعه و امنیت؛
۱۱. نویدنیا، منیژه (۱۳۸۸)، شاخص‌های امنیت اجتماعی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی؛

12. Kvale, Steinar (1996), *Interviews: An Introduction to qualitative research interviewing*, Thousand Oaks, CA: Sage.

منابع مربوط به سخنان آیت‌الله خامنه‌ای)

۱۳. ۱۳۶۸/۰۴/۲۳، پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهلمین روز ارتحال حضرت امام خمینی (ره)؛
۱۴. ۱۳۶۸/۰۵/۱۲، مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری حجه‌الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی؛

۱۵. ۱۳۷۳/۰۴/۲۹، دیدار جمعی از اعضای نیروی انتظامی، کارکنان سازمان تأمین اجتماعی، سازمان بهزیستی و اساتید و دانشجویان دانشگاه‌ها؛
۱۶. ۱۳۷۵/۰۶/۲۷، دیدار با جمع مردم ارومیه در استادیوم تختی؛
۱۷. ۱۳۷۶/۰۴/۲۵، دیدار با جمعی از فرماندهان و پرسنل نیروی انتظامی؛
۱۸. ۱۳۷۷/۱۲/۰۷، مصاحبه در مورد انتخابات شوراها حین رأی‌گیری؛
۱۹. ۱۳۷۸/۰۶/۱۰، مراسم دیدار گروه کثیری از سپاهیان و بسیجیان در مشهد؛
۲۰. ۱۳۷۹/۰۱/۰۶، اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا (ع) در مشهد مقدس؛
۲۱. ۱۳۷۹/۰۷/۱۸، مراسم فارغ‌التحصیلی جمعی از پرسنل نیروی انتظامی؛
۲۲. ۱۳۷۹/۱۱/۲۵، دیدار اعضای شورای تأمین استان‌ها؛
۲۳. ۱۳۸۰/۰۲/۲۸، خطبه‌های نماز جمعه تهران؛
۲۴. ۱۳۸۴/۰۳/۲۵، دیدار اقشار مختلف مردم؛
۲۵. ۱۳۸۵/۰۸/۱۸، دیدار با دانشجویان؛
۲۶. ۱۳۸۵/۱۰/۲۵، دیدار هم‌اندیشی علمای شیعه و اهل تسنن؛
۲۷. ۱۳۸۶/۲/۲، دیدار فرماندهان نیروی انتظامی؛
۲۸. ۱۳۸۶/۰۸/۱۶، هفدهمین دوره دانش‌آموختگی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی؛
۲۹. ۱۳۸۷/۰۲/۱۲، مراسم نظامی مشترک یگانهای نیروهای مسلح استان فارس؛
۳۰. ۱۳۸۷/۰۲/۱۴، دیدار اساتید و دانشجویان دانشگاه‌های شیراز؛
۳۱. ۱۳۸۷/۰۲/۱۵، دیدار هزاران نفر از مردم و عشایر شهرستان نورآباد ممسنی؛
۳۲. ۱۳۸۷/۰۲/۱۹، دیدار عمومی مردم لار؛
۳۳. ۱۳۸۷/۰۴/۰۵، دیدار مسئولان قضائی کشور؛
۳۴. ۱۳۸۸/۰۲/۲۲، جمع مردم استان کردستان در میدان آزادی سنندج؛
۳۵. ۱۳۸۸/۰۲/۲۴، دیدار سران و معتمدان عشایر کردستان؛
۳۶. ۱۳۸۸/۰۲/۲۶، دیدار مردم مریوان؛
۳۷. ۱۳۸۸/۰۲/۲۸، دیدار مردم بیجار؛
۳۸. ۱۳۸۸/۰۲/۲۹، دیدار مردم سقز؛
۳۹. ۱۳۸۸/۰۳/۲۶، دیدار نمایندگان نامزدهای دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری؛
۴۰. ۱۳۸۸/۰۴/۲۹، سالروز عید سعید مبعث؛
۴۱. ۱۳۸۸/۰۹/۲۲، دیدار با جمعی از طلاب و روحانیون؛